

AYŞE SARISAYIN

Yorgun Anılar Zamanı

6. BASKI
2005 SAİT FAİK HİKAYE ARMAĞANI

çağdaş

AYŞE SARISAYIN
YORGUN ANILAR
ZAMANI

Can aędaş

Yorgun Anılar Zamani, Ayşe Sarısayın

© 2004, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2004

6. basım: Mayıs 2023, İstanbul

Bu kitabın 6. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa evikdoęan

Editör: Faruk Duman

Düzelti: Mert Tokur

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Ayşe Merdit / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa ifttehavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-5983-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

AYŞE SARISAYIN
YORGUN ANILAR
ZAMANI

2005 SAİT FAİK HİKÂYE ARMAĞANI

ÖYKÜ

♥can

Ayşe Sarısayın'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Denizler Dört Duvar, 2003

Karakalem Resimler, 2008

Erdal Öz / Unutulmaz Bir Atlı, 2009

Ansızın Günbatımı, 2014

Denize Yazıldı, 2018

AYŞE SARISAYIN, 1957'de İstanbul'da doğdu. Kimya mühendisliği ve işletme eğitimi gördü, uzun yıllar ilaç sektöründe çalıştı. Behçet Necatigil'e ilişkin anılarının yer aldığı ilk kitabı *Çok Şey Yarım Hâlâ*, 2001'de yayımlandı. Öykü kitaplarından *Denizler Dört Duvar* 2004 Yunus Nadi Öykü Ödülü'ne, *Yorgun Anılar Zamanı* 2005 Sait Faik Hikâye Armağanı'na, *Karakalem Resimler Dünya Kitap* dergisinin 2008 Yılın Telif Kitabı Ödülü'ne değer görüldü. 2009'da yayımlanan *Erdal Öz, Unutulmaz Bir Atlı* adlı biyografiyle *Beşiktaş, Yollar ya da Anılar Boyunca* adlı otobiyografik semt kitabını *Ansızın Günbatımı* (2014) ve Selim İleri'yle edebiyattaki 50. yılı için yaptığı nehir söyleşi (*O Aşk Dinmedi*, 2017) ve *Denize Yazıldı* (2018) izledi. Çocuk edebiyatı alanında da çalışmaları olan ve Almancadan çeviriler yapan Ayşe Sarısayın'ın Siegfried Lenz'den çevirdiği *Almanca Dersi* romanına Dünya Kitap Yılın Çeviri Kitabı Ödülü verildi (2012).

İçindekiler

Gökyüzü Masalları	11
Atları da Vururlar	21
İki Ters, İki Yüz	31
Maçka Palas	45
İlk Öyküm	59
YALNIZLIK ÇEŞİTLEMESİ	
Bugün Günlerden Ne?	73
Ufukta Tek Kurşun	87
İsmiyle Müseccel: Fatma Dilber	99
Tersyüz	111
Baştan Alalım	123

GÖKYÜZÜ MASALLARI

“Bilinmedi ne çare, sizdendik,
Yalnız biraz daha iyi yaşamaya özlemlî.
Şimdi aynı uzaklık, aynı utanç,
Düşündükçe o sokağı, o evleri.”

Behçet Necatigil

“Evet, evet, evet!”

Damadın gür sesi bahçede yankılanırken ortalık aydınlanıveriyor bir anda, ıfıl ıfıl oluyor her yer. Boğaz kıyılarında gece, gündüze dönüyor.

İstanbul yaz gecelerinin, son yıllarda giderek daha sık rastlanan görüntülerinden biri. Gelinle damadın “evet” sözcüklerinin hemen ardından atılan havai fişekler, insanı sersemleten bir renk ve ses cümbüşü.

Gökyüzü, sayısız parçaya bölünüp kıvılcımlarla üstümüze dökülüyor.

Yeni evlileri coşkuyla alkışlayan şık giyimli konuklar, parlak ışıkların aydınlattığı sağlıklı yüzler.

Havuzda yansıyan silüetim, esmer yüzüm. Çevremdekilere benzeyen esmerliğim.

Gülseren’e yer yok burada, o esmer değil. Gülseren’e, Gülderen’e. Bu isimleri anımsamak sıkıntımı artırıyor. Düğünlerde hep hissettiğim sıkıntı, her zamankinden biraz daha farklı bu gece.

Gülseren’i iki gün önce tanıdım, Gülderen’i ise yıllar önce.

Düğüne uygun bir giysi almak için alışverişe çıktığım gün tanıştım Gülseren’le. Epeyi dolaştıktan sonra istediğim siyah elbiseyi bulmuş, yorgun argın eve dönü-

yordum, harcadığım saatler için söylenerek. Yol üstündeki parkın içinden geçerken, ağaçların serin gölgesinin çekiciliğine kapılıverdim bir anda. Kısa bir keyif molası vermek iyi olacaktı.

“Oturabilir miyim?” diyen sesin sahibi, otuz beş yaşlarında, ince yüzlü, narin yapılı, minicik bir kadındı. “Elbette,” dememe kalmadan, bankın ucuna ilişmiş, bir sigara yakmıştı bile. “Alır mısınız?” diye sordu, “Hayır, içmiyorum,” dedim. –Nedenini bilmiyorum, ama arada bir tanımadığım insanlara anlamsız yalanlar söylemek hoşuma gidiyor. –“Ne güzel esmersiniz,” dedi hemen ardından. Şaşırdım, ilk kez birisi esmer olduğumu söylüyordu bana. “Yanmışsınız demek istedim,” diye düzeltti, “tatile mi gittiniz?”

Uzayıp giden konuşmanın sonunda, bir hafta önce tatilde, Bodrum’da olduğumu söylemiş, onun yirmi yıl önce bir kez gittiğini, çok beğendiğini, bir türlü unutamadığımı, artık televizyonda izlemekten başka şansı olmadığını öğrenmiştim. “Hâlâ güzel mi?” sorusunu yanıtlamadan önce, ikinci yalanımı söyledim: “Ben de gidememişim yıllardır.” Ardından ekledim: “Çok değişmiş zaten, eskisi gibi değil.” Söylediklerim işe yaramamıştı: “Olsun,” dedi, “yine de gitmeyi isterdim, hem de çok...” İçini çekti: “İstemekle hiçbir şey olmuyor ki! Umudum da kalmadı artık.”

Ne diyeceğimi bilemedim. Kısa keyif molası, adlandıramadığım bir sıkıntıya dönüşmeye başlamıştı. Doğrulup paketlerimi toplarken, “Benim adım Gülseren,” dedi, “bir zamanlar modaymış, ama pek kimsede yok artık.” Gülümsedim, “Çok hoş,” dedim, “kusura bakmayın, benim gitmem gerekiyor. Size iyi günler.”

“Size de iyi günler,” dedi, “esmerliğinizin tadını çıkarın. Biliyor musunuz, hiçbir yaza esmer giremedim ben.”

Gülseren, Gülderen! Yol boyunca Gülseren, esmer gireceği bir yazın özlemini çeken küçük kadın. Onun

hemen yanı başında Gülderen. Hep üşüyen, sıcağı özleyen küçük kız, büyüdükten sonra neleri özlediğini bilmediğim.

Nasıl da kızdırdım onu, “Adını koyarken yanlışlık yapmışlar!” diye, “Gülseren” şarkısını söyleyerek: “Akşamüstü Gülseren / Geçiyordu bahçeden / Gül toplarken aniden / Eline battı diken...” Gülüşürdük birlikte, ama için için öfkelenildiği de belli olurdu. “Şarkının yanlış olacak hali yok ya, senin adın yanlış işte, doğrusu Gülseren!” Çocukluğumuzu paylaştığımız yıllar boyunca sürüp gitmişti bu.

Şimdi, esmer bir yaz gecesinde ansızın Gülderen. Onun çok sevdiği bir masalın en güzel yerindeyim, *Kibritçi Kız*'ın¹ art arda yaktığı kibritlerle oluşan mucizenin tam ortasında. Yazın en sıcak günlerinden birinde, ürperiyorum.

Dehşetli soğuk vardı; kar yağıyor, akşam karanlığı bastırıyordu; senenin de son gecesiydi, yılbaşı gecesi. Bu soğukta, bu karanlıkta küçük bir kızcağz yürüyordu sokakta; başı açıktı, yalınayaktı; evet, evden çıkarken ayaklarına terlik giymişti giymesine, ama bir işe yaramamıştı bunlar.

Gerçekten de çok soğuk. Sönmeye yüz tutmuş sobanın yanındaki sedirde Gülderen'le birbirimize sarılmış yatıyoruz. Masalın başındayız henüz, ikimiz birden yere eğilip yan yana duran terliklerimize bakarken, “Doğru,” diyor Gülderen, “kar yağarken ısıtmaz ki terlikler!”

Yedi-sekiz yaşlarındayız, Gülderenlerin evinde, annesinin okuduğu masalı dinlerken. Nagehân Teyze, arada

1. Hans Christian Andersen'in masalı.

bir kalkıp sobanın üstüne koyduğu kestaneleri çeviriyor. Fırsat bilip fısıldaşmaya başlıyoruz aramızda, kıpır kıpırız. Odanın bir köşesinde kollu dikiş makinesi, koltuğun üstüne gelişigüzel atılmış kumaş parçaları, henüz bitmemiş giysiler. Koyu kırmızı bir kumaşa takılıyor gözüm, nasıl da güzel parlıyor! “Bu nedir, Nagehân Teyze? Daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim!”

“İpek kadife,” diye yanıtıyor, “Filiz Hanım’ın kayın-pederi hac dönüşü getirmiş. Güzel bir elbise olacak. Bir bitirebilsem...” İkimiz iki yandan soru yağmuruna tutuyoruz Nagehân Teyze’yi: “Hac nedir? Nerededir? Filiz Hanım kim? Kadifenin ipeği nasıl olur?” Yarı şaka bağırıveriyor: “Siz masal dinlemek istemiyorsunuz herhalde! Zaten bu kaçınıcı? İki mi oldu, üç mü, bıkmadınız, yine aynı masal! Okumuyorum işte, ne haliniz varsa görün!” Hemen yalvarmaya başlıyoruz, devam etmesi için. Bölüştürüp avuçlarımıza koyduğu kestaneler sıcacık, üçer tane. Elimi kapatınca, sıcaklığı daha çok hissediyorum. Yemek istiyorum bir an önce, Gülderen’e bakıyorum: Hiç niyeti yok! “Masalın sonuna saklayacağım,” diyor, “öyle daha zevkli oluyor. Masal da kötü bitiyor ya, daha az üzülürüz.”

Okumayı öğreneli epeyi olmuştu, ama yine de annemin bana masal okumasını istiyordum ısrarla. Her gece aynı şeyi söylüyor, hep aynı yanıtla geri çevriliyordum: “Şımarıklık yapma, kendin oku!” Şımarık değildim oysa, annemin de bana masal okumasını istiyordum yalnızca, Gülderen’in söylediği gibi: “Annem, ben uyuyana kadar başımda oturur, masal anlatır. Bizim pek kitabımız yok, olsa kitap da okur.” Bizimse çok kitabımız vardı, okumakla bitirilemeyecek kadar çok! Bir öğleden sonra, kitaplardan birini alıp Gülderenlere gitmiştik. Dikiş makinesinin başında, yorgun yüzüyle gülümsemişti Nagehân Teyze. “Yetiştirmem gereken dikişler var,” demişti. “Birazdan provaya gelecekler. Ancak akşama, sen de gelebilirsin istersen.”

Böyle başlamıştı Gülderenlerin evindeki kitap okuma serüvenimiz. Annemin tüm direnmelerine rağmen, her gün başaramasam da haftada bir-iki kez kitabımı kaptığım gibi onlarda alıyordum soluğu. Aynı sokakta oturuyorduk, iki ev vardı aramızda. “Evleri küçücük,” diyordu annem, “iki göz oda. Kadıncağız tüm gün makine başında uğraşp didiniyor, durumları ortada! Bir de sen yük oluyorsun...” Hayır, neyse o yük denen şey –ki kötü bir şey olmalıydı– olmuyordum işte! Olsam Nagehân Teyze öyle sıcacık gülümsemezdi bana. Gülderen çok seyrek bize geldiğinde, annem kakaolu sıcak sütler, çikolata kekler hazırlıyor, ama ne onun kadar güzel gülümüyor ne de kitap okuyordu bize.

Az ileride, biri dışarlak iki evin arasında bir köşeye büzüldü oturdu. Ayacıklarını altına çekmişti ya, daha da çok üşüyor, eve gitmeyi de göze alamıyordu.

Gittikçe soğuyan odada, üşüyen ayaklarımızı birbirimize değdirerek ısıtmaya çalışıyoruz. Masal çok acıklı, ama biz yine de kıkırdayıp duruyoruz aramızda. Nagehân Teyze, ara sıra başını kaldırıp kaşlarını çatıyor hafifçe, sonra okumaya devam ediyor. Aynı zamanda nasıl hem güler yüzlü hem de çatık kaşlı olabiliyor!

Ah, ah, küçük bir kibritin ne çok faydası olurdu şimdi. Demetten bir tane alsa da duvara sürtse, parmaklarını ısıtsa! Bir kibrit aldı, duvara sürttü; bir kıvılcım ve yandı kibrit. Ilık, parlak bir alevdi bu; kızcağız avucunun içine alınca ufak bir lamba oldu. Kendini büyük, demir bir soba önünde oturuyor sandı.

“Biz de odunumuz bitince, sobayı yakamadığımız günlerde böyle yapsak!” diyerek sevinçle ellerini çırpıyor

Gülderen. “Küçük sobamızı da büyümüş gibi görürüz belki, ısınırız.” Nagehân Teyze’nin yüzünden bir gölge geçiyor, gülümsemesi donup kalıyor. “Aman yavrum, sakin ha!” diyor, “Bu bir masal. Korkutmayın beni! Ne istiyorsanız, onun hayalini kurun yalnızca!”

Bir kibrit daha çaktı: Şimdi pek güzel bir yılbaşı ağacının altında oturuyordu; geçen seneki yılbaşı gecesinde, o zengin tüccarın evinde, cam kapıdan bakarak gördüğü ağaçtan daha büyük, daha güzeldi bu ağaç. Yeşil dallarında yüzlerce mum yanıyor, vitrinlerde gördükleri gibi, alacalı bulacalı süsler, oyuncaklar, yukarıdan ona bakıyorlardı.

Masalı ben kesiyorum bu kez, “Biliyor musun, amcamların evinde tıpkı böyle bir ağaç vardı geçen yılbaşında.” Gözleri parlıyor Gülderen’in, “Anlatsana,” diyor, “nasıldı, hepsini anlat, ne olur!” Anlatıyorum uzun uzun; ağacı, üstündeki ışıkları, süsleri, ağacın altına yerleştirilmiş, hepimizin isimlerinin yazılı olduğu hediyelik paketlerini, uzun, kalabalık sofrayı... “Ah, ne kadar şanslısın!” diyor Gülderen, “Hiç yılbaşı ağacı görmedim ben.” Omuz silkiyorum: “Bizim evde değildi ki, neye yarar...” Kızıyor Gülderen, “Olsun, görmüşsün ya,” diyor, “hem amcanın evi, daha ne! Amcan çok zengin olmalı, o da tüccar mı?” Nagehân Teyze, sabırla bekliyor konuşmamızın bitmesini, gülümsemesi yine mi gölgelenmiş, bana mı öyle geliyor?

Derken, yıldızlardan biri kaydı, gökyüzüne uzun bir alev çizgisi çekti. “Şimdi birisi ölüyor!” dedi küçük kız; kendisine karşı tek iyi insan, ama şimdi ölmüş, büyükannesi söylemişti bunu: Bir yıldız düşerse bir insanın ruhu göğe yükselir, Tanrı’ya kavuşur, demişti.

Birbirimize iyice sokuluyoruz, gevezelik edip masalı bölmek istemiyoruz artık. Avuçlarımızda sımsıkı tuttuğumuz kestaneler çoktan soğumuş. Masalın sonuna geldiğimizi biliyoruz ikimiz de, Kibritçi Kız'ın kötü sonu çok yakınımızda.

Aydınlık, mutluluk içinde, beraberce göklere yükseldiler. Göklerde ne soğuk vardı, ne açlık, ne korku. Tanrı katına çıkmışlardı.

O da ne? Nagehân Teyze, kitabı kapatıp ayağa kalkıyor. "Haydi, bakalım" diyor, "artık uyku vakti. Haydi yavrum, paltonu giy de kapıya kadar bırakayım seni." Masalın devamı yok muydu? Neden farklı bir şekilde bitiverdi bu gece? Şaşkınsınız, ama ikimizden de çıt çıkmıyor nedense.

"Ah, Nagehân Hanımcığım, size çok zahmet veriyor bizim kız," diyerek karşılıyor bizi annem. Nagehân Teyze'nin yüzünde, o bildik gülümseme, "Ne demek, o benim de kızım sayılır.." Yatmak için üst kata çıkarken, "Bak, bu son," diyor annem her seferinde olduğu gibi, "gece gitmek yok bir daha! Dur bakayım, ne var senin elinde?"

Avcumu açıp gösteriyorum anneme, üç tane kestane. "Kestane yedik," diyorum, "o kadar çoktu ki bunlar fazla geldi, bitiremedim."

Gece yatağında sertleşmiş kestaneleri yerken, masalın sonunu anımsamaya çalışıyorum. Kibritçi Kız, tüm kibritlerini yakmasına rağmen soğuktan donup ölmüyor muydu? Kestaneler acılaşıyor, boğazıma bir şey tıkanıyor sanki, yutkunamıyorum. Masalın sonunu düşünmekten vazgeçip yorganıma sarınıyorum sımsıkı. Gökyüzünde gülümseyen Kibritçi Kız'ı görüyorum. Gülümsemesi, Nagehân Teyze'ninkine ne çok benziyor!

“*Yorgun Anılar Zamani* kadının ve erkeğin çok uzun zamandır süren, çok yaygın, bu nedenle normalmiş gibi algılanan yalnızlıklarının öyküsü; yaşanamamış sevgilerin öyküsü.”

Birsen Ferahlı

“Kadınların hikâyeleri ve kadınlardan doğru, tıpkı iyi şiirler gibi ‘değerli vakitler’in hikâyeleri: Geçmiş ya da bugün, ‘insani’ olanla dolu ‘değerli’ hikâyeler.”

Haydar Ergülen

“Ayşe Sarısayın’ın öyküleri, soyutlayımlarıyla, dönüştürmeleriyle, konu nesnesine yaklaşımlarıyla, öte yandan sözcük seçimiyle, imge alanı yaratma, ses düzeni kurma bağlamında yansıttığı hünerle, bir de içtenliğiyle genç öykücü adayları için örnek gösterilebilecek verimler!”

Sadık Aslankara

Ayşe Sarısayın *Yorgun Anılar Zamani*’nda kadın kahramanlar arasında gezinirken, değerlerin sarsılmaya yüz tuttuğu toplumumuzda kadının ne olursa olsun ayakta kaldığını, kalabileceğini anlatıyor.

Yorgun Anılar Zamani ölçülü, şiirsel dili ve inandırıcı anlatımıyla Sarısayın’ın öykü yolculuğunda önemli bir durak ve edebiyatımızda iz bırakmış bir kitap.

#kadın #toplum #evlilik #ev #kurallar #kimlik

 CAN

canyayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [t](#) canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-5983-3

9 789750 759833